

(Metsä)Luonto terveyden ja hyvinvoinnin lähteenä

Päittäjien Metsäakatemia

12.5.2023

**Hanna Ylitalo, kehityspäällikkö
Rannikon Luontopalvelut**

- Lähde – Valtion maa- ja vesialueet
- Hyvinvointi – lukuina
- Taustaksi
- Merkitys laajemmin

Suomen upeimman luonnon hoitaja

-
- Kansallispuisto
 - Luonnonpuisto
 - Muu luonnonsuojelualue
 - Suojeluohjelmien kohde
 - Valtion retkeilyalue
 - Erämaa-alue
 - Natura 2000 -verkosto

Luontopalvelut hoitaa kaikkia valtion luonnonsuojelualueita ja retkeilyalueita:

- 41 kansallispuistoa
- 19 luonnonpuistoa
- 1 UNESCO:n maailmanperintöalue
- 5 valtion retkeilyaluetta (ulkoilulaki) ja 2 Metsähallituksen perustamaa retkeilyaluetta
- 12 erämaa-aluetta Lapissa
- yli 3 000 suojeluohjelma-aluetta

Kulttuuriperintökohteet:

- lähes 500 suojeltua rakennusta ja n. 2 500 muinaisjäännöstä
- **Maastokohteillamme 7,4 miljoonaa käyntikertaa vuonna 2022**

Luontopalveluja paikan päällä

Ylläpidämme esim.

- N. 5 400 km luontopolkua, retkeily- ja hiihtoreittejä
- Yli 900 km reittejä veneilyyn ja vesiretkeilyyn
- 2 800 taukopaikkarakennelmaa ja lähes 3 000 käymälää ym. huoltorakennusta.
- Esteettömien reittien ja muiden palvelujen tarjonta kasvaa koko ajan.
- Luontomatkailun yhteistyöyrittäjiä noin 800 kpl

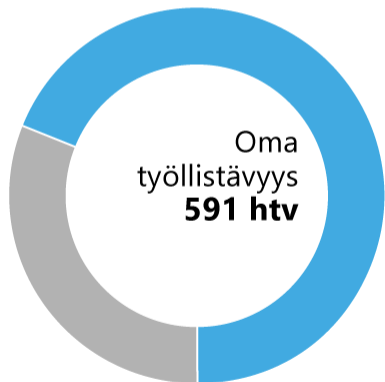

- **Lähde – Valtion maa- ja vesialueet**
- **Hyvinvointi – lukuina**
- **Taustaksi**
- **Merkitys laajemmin**

Yhteiskunnallista hyvinvointia luonnosta

Esimerkkejä Metsähallituksen Luontopalvelujen taloudellisesta vaikuttavuudesta vuonna 2022

855 htv Luontopalvelujen perus- ja erillisrahoituksen tuottamia työllisyysvaikutuksia vuonna 2022.

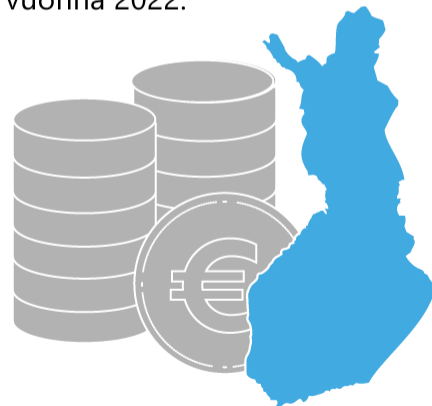
Ostopalvelujen tuottamat työllisyysvaikutukset **264 htv**

740 milj. € koettuja kansanterveydellisiä vaikutuksia vuonna 2022.

Yhden käynnin terveys- ja hyvinvointivaikutusten arvon on arvioitu olevan keskimäärin **100 €**.

390 milj. € kävijöiden rahankäytön vaikutukset luontokohteiden lähiseudulle vuonna 2022.

N. **1 000** matkailun kumppaniyritystä ympäri Suomen.

Hyvinvointitietoa luonnonsuojelualueiltamme

- Käyntimäärät kohteillamme vuosittain
- Viiden vuoden sykleillä kyselytutkimuksia eri suojelualueilla, erityisesti kansallispuistoissa tuloksia mm.:
 - Kävijöiden koetut terveys- ja hyvinvointivaikutukset
 - Käynnin (mm. palvelut) ja koettujen terveys- ja hyvinvointivaikutusten rahallinen arvo
 - Lihasvoimin kuljettu matka, viipymä alueella
 - Seura, häiriöt ym.

Kansallispuistojen terveyshyötyjä <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/hyvinvointia-luonnosta/luonto-ja-terveys/kansallispuistojen-terveyshyotyja/>

Kansallispuistojen hyötyjä paikallistalouteen <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/hyvinvointia-luonnosta/taloushyotyja-luonnosta/kansallispuistojen-hyotyja-paikallistalouteen/>

Vankityö luonnossa – kuntouttavaa työtoimintaa!

- Avovankiloissa vangit voivat tehdä työtä valtion, kuntien, seurakuntien ja yleishyödyllisten yhteisöjen työkohteissa. Metsähallitus työkohteiden tarjoajana [Metsähallitus \(metsa.fi\)](https://www.metsa.fi)
- Apua luontokohteiden hoitoon saadaan noin **100 htv** vuosittain. Töitä tehdään Metsähallituksen työnjohtajan johdolla retkeilypalveluiden ja luonnonhoidon parissa.
- Rikosseuraamuslaitos: monipuoliset työkohteet kansallispuistoissa ja näihin liittyvissä töissä **lisäävät vankien kokemuksia onnistumisista ja osallisuudesta rikoksettomaan toimintaan.**

Vapaaehtoistoiminta luonnossa – kuntouttavaa työtoimintaa!

- Vapaaehtoistyöllä on suuri merkitys Suomen luonnolle, erityisesti lajirikkaille perinnebiotoopeille, joiden hoito osin edellyttää perinteisiä menetelmiä.
- Vapaaehtoiset työskentelevät kanssamme vuosittain noin **20 hvt** verran.
- Raskas **fyysinen** mutta näkyvä ja hyödyllinen työ palkitsee tekijänsä – aivotyöläisen!
- **Osallisuus ja merkityksellisyys hyvinvoinnin osatekijöitä.**

- **Lähde – Valtion maa- ja vesialueet**
- **Hyvinvointi – lukuina**
- **Taustaksi**
- **Merkitys laajemmin**

Kasvatamme huomista -strategia 2021-2024

Kiihdytimme strategian toimeenpanoa usean lupauksen osalta:

Vastuullisuus ja yhteistyö

Rakennamme luottamusta avoimella vuorovaikutuksella ja lupaamme kehittää asiakaslähtoisempiä ja digitaalisia yhteistyön muotoja.

Laajennamme vastuullisia ja eettisiä toimintatapoja koko arvoketjussamme.

Ilmastonmuutos

Kolminkertaistamme uusiutuvan energian tuotantomme vuoteen 2030 mennessä.

Kasvatamme monikäyttömetsien hiilinieluja 10 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.

Kasvatamme valtion maiden puuston hiilivarastoa 10 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.

Luonnon monimuotoisuus

Tehostamme aktiivisia toimia lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi.

Kunnostamme heikentyneitä elinympäristöjä suojelualueilla 17 000 hehtaaria ja liiketoiminnan alueilla 4 760 hehtaaria vuoteen 2023 mennessä.

Nostamme luonnonsuojelualueverkoston hoidon maailmanluokkaan mm. sen ekologisen tilan parantamiseksi.

Parannamme luonnonvarojen käytön kestävyyttä tavoitteenamme luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen minimointi.

Hyvinvointi

Lisäämme kaikille terveyttä ja hyvinvointia edistäviä luonto- ja eräelämyksiä sekä virkistysmahdollisuuksia.

Liiketoimintamme tuottaa 14 miljoonaa euroa valtiolle tuloutusta vuoteen 2027 mennessä.

Työllistämme ja vahvistamme aluetalouksia erityisesti haja-asutusalueilla.

Parannamme kumppanien mahdollisuuksia kehittää turvallista ja kestävää luonto- ja erämatkailua kohteillamme.

Biotalous

Kehitämme ja tuotamme kestäviä ratkaisuja tulevaisuuden uusille tuotteille ja palveluille, joilla siirrymme fossiilitaloudesta biotalouteen.

Olemme kestävään metsätalouden edelläkävijä.

Metsähallituksen tarkoitus:

luonnon arvon ja yhteisen varallisuuden vastuullinen kehittäminen yli sukupolvien

Hyvinvoiva luonto
HYVINVOIVA IHMINEN

LUONTOPALVELUT JA ERÄPALVELUT
Terveys ja hyvinvointi 2025 -ohjelma

METSÄHALLITUS

P Ä Ä M Ä Ä R Ä

Hyvinvoiva luonto **HYVINVOIVA IHMINEN**

*Suomalaisten terveys ja hyvinvointi
kohenee monimuotoisesta luonnosta.*

Suomalaiset ovat aktiivista ulkoilukansaa, jolle luonto on olennainen osa arkea ja vapaa-aikaa. Ihmisten sosiaalinen, fyysinen ja psyykinen hyvinvointi on lisääntynyt monimuotoisen luonnon ja vireän luontosuhteen myötä.

LUONTOPALVELUJEN JA ERÄPALVELUJEN ROOLI

- Monimuotoisen luonnon vaalija ja laadukkaiden palvelujen tuottaja lähivirkistyksen, matkailun ja eräilyn tarpeisiin
- Luontoon innostaja ja luontosuhteen vahvistaja
- Aktiivinen kehittäjä ja kumppani sekä yhteistyön koordinaattori

Yhteistyötahojamme hyvinvointisektorilla

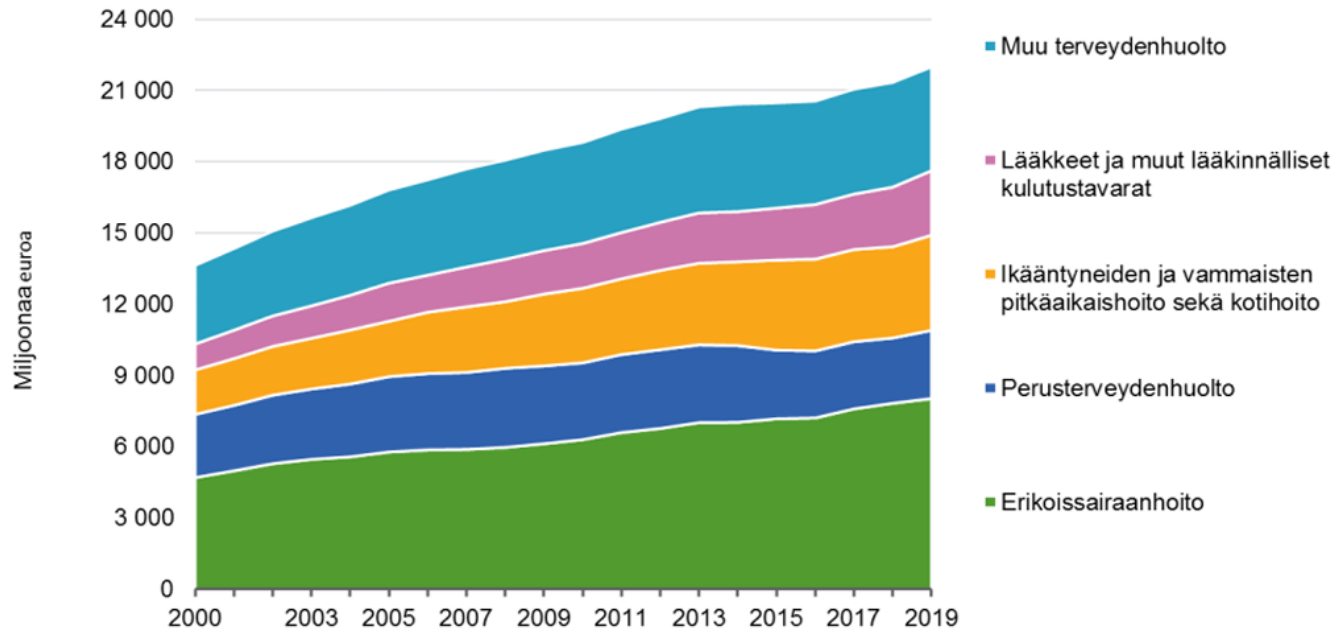
- Sairaala Nova, Kainuun keskussairaala, Oulun yliopistollinen sairaala (OYS 2030)
- KeHo – Keski-Suomen hyvinvoinnin osaamiskeskittymä, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- Diakonissalaitokset
- Neuvolat Kainuussa ja Oulussa
- Mielenterveyden keskusliitto, Skutsi kuulee
- Soveltava liikunta Soveli ry, Neuroliitto, Aivoliitto, Paralympiakomitea, Sydänliitto
- Suomen Latu
- Tutkimusyhteistyö mm. yliopistot, LuKe
- Lukuisat kaupungit ja kunnat
- Esim. Aurala-säätiön kotouttamishanke

- **Lähde – Valtion maa- ja vesialueet**
- **Hyvinvointi – lukuina**
- **Taustaksi**
- **Merkitys laajemmin**

Terveydenhuollon menot 2019 yht. 22,0 mrd €

Kuvio 1. Terveydenhuollon menot vuosina 2000–2019 vuoden 2019 hinnoin, miljoonaa euroa

Sairaimmat tarvitsevat eniten

Terveyttä ja hyvinvointia ylläpitävä työ on aivan olennaista!

Kaikki suomalaiset

90 %

10 %

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset

20 %

80 %

10 prosenttia suomalaisista aiheuttaa 80 prosenttia sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksista.

Koonnut: MAIJA AALTO / HS, grafiikka: MINTTU LINJALA / HS, lähde: THL

Luonto edistää terveyttä ja hyvinvointia

- luonnon näkemisen ja havainnoinnin kautta
- luonnon läheisyydessä olemisen kautta
- luonnossa tapahtuvan aktiivisen tekemisen, osallistumisen ja oppimisen kautta
- **Luonto elvyttää:**
<https://www.youtube.com/watch?v=o1-Y7oV1doA&t=6s>

YM:n ja Luontopalvelujen välisen tulossopimuksen tavoitteet 2023

- A.5 Monipuoliset ja asiakaslähtöiset eräpalvelut lisäävät **hyvinvointia** ja luovat edellytyksiä erätalouden yritystoiminnalle.
- A.6 Luonnossa virkistäytyminen lisää **hyvinvointia** ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.
- Viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja luonnon kestävästä käytöstä edistään kansalaisten ympäristötietoisuutta ja **luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutuksia**. (Hallitusohjelma 2019)

Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030 : Valtioneuvoston periaatepäätös

Lupaus meidän ja luonnon yhteisestä tulevaisuudesta

Missio: Luonnon virkistyskäyttö auttaa kansalaisia voimaan paremmin. Vahvistuva luontoyhteys näkyy luonnon arvostuksena ja edistää siirtymää nykyistä kestävämpään ja fyysisesti aktiivisempaan elämäntapaan. Luonnosta pidetään huolta.

Visio: Luonnon virkistyskäytön edistämiseen on panostettu kansallisena menestystekijänä. Lähiluonto on nousut arvoonsa päätöksenteossa. Yhä useampi on löytänyt itselleen sopivan tavan liikkua ja olla luonnossa. Väestön terveys ja hyvinvointi ovat parantuneet.

Tätä tavoittelemme luonnon virkistyskäytössä

Lähiluonnon saavutettavuus: Suomessa lähiluonto on yhdenvertaisesti ja esteettömästi saavutettavissa. Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet varmistetaan ihmisten koko elämänkaaren ajalle. Alueiden käytön suunnittelussa turvataan lähivirkistysalueet.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: Luonnossa liikkuminen ja oleminen otetaan nykyistä vahvemmin osaksi kansanterveyden edistämistä ja hyvinvointierojen kaventamista. Keskeistä on kannustaa luonnon virkistyskäyttöön väestöryhmiä, joilla on haasteita löytää luontoon, erityisesti lapsia, nuoria ja heikommassa asemassa olevia.

Luonnon kestävyden vaaliminen virkistyskäytössä: Luontoa kunnioitetaan, sen monimuotoisuudesta ja kantokyvystä huolehditaan virkistyskäytössä.

Voimavarojen tunnistaminen ja yhteistyö: Luonnon virkistyskäytön tiedollisia ja taloudellisia resursseja sekä virkistyskäyttöön tarkoitettuja alueita ja palveluja tunnistetaan ja vahvistetaan kysyntälähtöisesti. Kehitetään uusia yhteistyötapoja ja -muotoja.

Luonnon virkistyskäytön monimuotoisuus: Erilaisia luonnon virkistyskäyttömuotoja arvostetaan ja sovitetaan yhteen. Ennakoidaan luonnon virkistyskäyttötapojen muutoksia, myös ilmastonmuutos huomioiden.

Luonnon virkistyskäytön valtakunnalliset inventoinnit (LVVI3-seurantatutkimus)

- Keskeisin tietolähde Suomen väestön luonnon virkistyskäytön kysynnän kuvaamisessa ja arvokas perusaineisto ulkoilun tilastointiin ja seurantaan
- Kerätty tietoa kymmenen vuoden välein, tuorein kerätty 2020-2021
- Virkistyskäytön suosio säilyttänyt asemansa Suomessa: Aikuisväestöstä 96 % ulkoilee keskimäärin 180 kertaa vuodessa
- Koko väestö ulkoilee laskentatavasta riippuen 600 miljoonasta – 850 miljoonaan kertaa vuodessa
- Eniten ulkoilee alle 45-vuotiaat, 20 vuodessa muuttunut: yhä useampi yli 64-vuotias ulkoilee
- Naiset (96,5%) hieman aktiivisempia kuin miehet (95%)
- Lähivirkistyskerroista yli 60 % suuntautuu kuntien omistamille alueille, noin 8% valtion maille, yli 30 % muille (yksityisten) alueille
- Suositujia ulkoiluharrastuksia: luonnossa on kävely (79%), uinti (67%), marjastus ja sienestys (57-40%), **retkeily (37%)**, **maastopyöräily (12%)**, **maastohiihto (30%)**

Ajatuksia tulevaisuuden osalta

- Luonnon hahmottaminen hyvinvointipalveluna eri toiminnoissa tärkeää – luontoratkaisut ovat kustannustehokkaita! Varhaiskasvatus, koulutus, Hyte, kotouttaminen...
- Miten eri tasoilla voitaisiin paremmin tunnistaa ja mahdollistaa: toimijat, vaikuttavat avaukset ja yhteistyön paikat? Terveyttä edistävä elinympäristö, kaavoitus.
- Miten teeman tutkimustieto, innovaatiot ja toimivat käytännöt saataisiin paremmin jaettua ja toimijat kohtaamaan? Planetaarinen hyvinvointi.

Valmiita materiaaleja hyödynnettäväksi

- **Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030:** <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164145>
- **Luonto elvyttää:** <https://www.youtube.com/watch?v=o1-Y7oV1doA&t=6s>
- **Luonto liikuttaa:** <https://www.youtube.com/watch?v=7ykr45Bq92Y>
- **Luonto yhdistää:** <https://www.youtube.com/watch?v=5VR5oqKWfEQ>
- **Luonto lisää liikettä –videot**, pitkävideo (8:58) ja klipit (8 kpl): <https://www.youtube.com/watch?v=Q0d97awA0NI>
- **Moved by Nature** – School-children’s experiences of outdoor activities in nature (5:00): <https://www.youtube.com/watch?v=dhXMsYSV2Ro>

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus